

Р.В. ЯКОВЕНКО, магістр, НТУ «ХПІ»,

Р.Ф. СМОЛОВИК, канд.екон.наук, проф. НТУ «ХПІ»

АНАЛІЗ СТАНУ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В статті розкрита сутність кредитного портфеля комерційних банків, його стан на даний момент і стратегії подальшого розвитку. Розглянуто особливості формування та доцільності зміни в структурі кредитного портфеля українських банків, зокрема банку «ПриватБанк».

The article reveals the essence of credit portfeya commercial banks, its status at the moment and further development strategy. The peculiarities of formation, and the expediency of changing the structure of concrete portfolio of Ukrainian banks, including Bank "Privatbank".

Ключові слова: банк, кредит, кредитний портфель, кредитний ризик, кредитна політика, відсоткові ставки, аналіз, резерви, фінанси, стратегія.

Вступ. В сучасних умовах глобалізації економічних систем фінансова криза торкнулася, практично, всіх сфер економічної діяльності та банківську систему зокрема. Вона викликала обвал західної банківської системи і спровокувала розвиток світової економічної кризи. Банківська криза в першу чергу характеризується станом кредитних портфелів банків, а саме різким збільшенням частки сумнівної та безнадійної заборгованості, що ми і спостерігали впродовж 2008-2010 років.

Постановка завдання

Тому, метою даної роботи є аналіз сучасного стану, методів формування та перспектив розвитку кредитного портфеля українських банків, на прикладі «ПриватБанку», в умова вихода фінансового сектору країни з рецесії.

Методологія

Питання аналізу сучасного стану процедури кредитування, а також впливу на неї кризових ситуацій розглянуті в працях багатьох вчених і спеціалістів працюючих в умовах банківської системи: Русанова Ю. Ю. [1] Лаврушина О.И. [2], Панова Г. С. [3], достатньо широко ця тема висвітлюється в наукових публікаціях. Але, криза фінансової системи потребує більш детального розгляду деяких аспектів кредитування в даних умовах.

Результати дослідження

Серед традиційних видів банківської діяльності надання кредитів - основна операція, що забезпечує прибутковість їх діяльності і стабільність існування фінансової системи банку. Виконуючи процедуру кредитування фізичних та юридичних осіб, банк формує свій кредитний портфель. Кредитний портфель - це сукупність залишків на рахунках, що характеризує

рівень їх заборгованості за основним боргом за активними кредитними операціями на певну дату [4].

В зв'язку з цим, головна мета процесу управління кредитним портфелем банку, в даний період, полягає в забезпеченні максимальної дохідності за умови певного рівня ризику. При цьому потрібно додати, що, на наш погляд, на даний період часу процедура кредитування значно ускладнилася так, наприклад, оформлення кредитних операцій для юридичних осіб потрібно значно більший пакет документів в порівнянні з до кризовим періодом значно збільшилось кількість інстанцій в банках, які повинні дати свою згоду на кредитування, що значно уповільнює реалізацію угод; проведення фінансово-економічного аналізу стало більш детальною, що в комплексі викликає невдоволення споживачів кредитних ресурсів, які звикли до легкого доступу до кредитних ресурсів. Але в даний період банк змушений додатково перестраховуватися – звести до мінімуму ризику.

Також необхідно враховувати, що рівень прибутковості кредитного портфеля залежить від його структури та обсягу, а також від рівня процентних ставок по кредитах.

Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначається такими факторами: офіційна кредитна політика банку; правила регулювання банківської діяльності; величина капіталу банку; досвід і кваліфікація менеджерів; рівень дохідності різних напрямків розміщення грошових коштів.

В сучасних умовах фінансової нестабільності менеджмент банку, в першу чергу, хвилюють відповіді на такі питання: стан поточного кредитного портфеля; резерви, які необхідно створити для його подальшого розвитку, поточні позики; цільова аудиторія, яку потрібно кредитувати в першу чергу; як змінити кредитні правила та кредитні продукти, щоб знизити ризику кредитування, але пропонувати привабливі для клієнта умови. Над цими питаннями зараз активно працюють менеджери банків, намагаючись зробити процедуру кредитування найбільш привабливою і ефективною для обох сторін.

Криза показала, що необхідно різко підняти якість і, на жаль, ускладнити методичні підстави застосовуються в банках систем управління кредитними ризиками.

Тому, на наш погляд, зробивши висновки із вищесказаного, модель кредитного портфеля, будується таким чином:

- на основі даних за показниками ризику окремих кредитів, зокрема, ймовірностями дефолтів позичальників;
- на основі історичного розподілу реальних втрат.

Крім того, в самій системі управління кредитним портфелем, повинен бути присутнім компонент моделювання оптимальних кредитних продуктів. З одного боку, це продукти, привабливі для цільового клієнтського сегмента, з іншого боку, у прогностичних макроекономічних умовах, вони повинні мінімізувати ризику банку, його кредитної політики, тобто оптимальні і з точки зору прийнятого ризику.

Виходячи з того, що сучасний етап можна характеризувати, як початок відновлення банківської системи, та кредитування зокрема. Як показує аналіз кожен банк по різному ставиться до стратегії формування кредитного портфеля в відповідності до специфіки своєї діяльності. Розглянемо стратегію формування кредитного портфеля «Приватбанку», який є лідером банківського сектора Україні, практично за всіма показниками. Зокрема вперше за всю історію розвитку вітчизняної банківської системи його активи перевищили рівень у 100 мільярдів гривень.

Згідно даних, на серпень 2010 активи банку склали 101 млрд 166 млн грн, що на 15 млрд 100 млн грн більше аналогічного показника на початок року. Збільшення активів з початку року відбулося, зокрема, за рахунок збільшення міжбанківських кредитів на 3 млрд 849 млн грн, кредитів юридичних осіб (до вирахування резервів) на 12 млрд 403 млн грн, тобто є умови для повноцінного кредитування.

Такий показник активів свідчить про відновлення довіри населення до банківської системи, а також про стабілізацію на ринку після фінансової кризи. Тому банк має умови для активізації роботи як на ринку кредитування реального сектора, так і споживчого кредитування. Досить показовим є те, що

кожен третій клієнт банківської системи України користується послугами «ПриватБанку», а кожен четвертий - вважає його своїм основним банком. Проте правління банку не поспішає здійснювати активну політику кредитування, пояснюючи це тим, що платоспроможні позичальники практично відсутні. Крім того поки не вирішиться питання з проблемною заборгованістю, про відновлення повноцінного кредитування мова йти не може.

Стратегія формування кредитного портфеля полягає у зменшенні проблемних кредитів у загальній частці кредитування, тому що в Приватбанку показник резервів за проблемними кредитами знаходиться на рівні 17,6%, в той час як в середньому по ринку показник складає 11,6%.

Планується до кінця 2010 року збереження діючого кредитного портфеля, а з початку 2011 року активно розширити процес кредитування зокрема введення нових кредитних продуктів, спрощення процедур, пониження відсоткових ставок, розширення штату кредитних експертів з подальшою їх спеціалізацією в напрямках: продавці кредитних продуктів, кредитні аналітики та кредитні інспектори.

Висновки

В даний час більшість банків скоротили кредитну пропозицію:

- сильно підвищили ставки,
- зменшили кількість кредитних продуктів,
- змінили параметри кредитних продуктів,
- зменшення термінів та суми кредитування;
- посилили вимоги до застав.

Крім того слід відзначити, що багато банків, які б і хотіли відновити кредитування, не можуть цього зробити, так-як часто не розуміють, що

можна зробити щоб в сучасних умовах кредитні продукти стали привабливими для потенційних позичальників.

Тому важливе значення в процесі удосконалення системи кредитних операцій, на наш погляд, являється оптимізація номенклатури кредитних продуктів банку, всеж намічається деяка тенденція до відновлення кредитування, розширенню кредитних продуктів і поліпшення умов кредитних угод.

Список літератури: 1. *Русанов Ю.Ю., Разина О.М.* Методология оценки рисков кредитования малого и среднего бизнеса // Банковское дело. – 2007. – № 6. – С. 91 – 95. 2. *Лаврушин О.И.* Управление деятельностью коммерческого банка (Банковский менеджмент). – М. Юристъ. – 2003. – С. 452. 3. *Панова Г.С.* Кредитная политика коммерческого банка. М.: ИКЦ «ДИС», 1997. – С. 464. 4. Закон України «Про банки і банківську діяльність».

Надійшла до редколегії 15.11.10